

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

İRAN ÜLKE RAPORU

Dış Ticaret Servisi
Aralık 2018

İÇİNDEKİLER

1.2. GENEL BİLGİLER	3
1.2.1. Coğrafi Konum.....	3
1.2.2. Siyasi ve İdari Yapı	3
1.2.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı	3
1.3. GENEL EKONOMİK DURUM	4
1.3.1. Temel Ekonomik Göstergeler.....	4
1.3.2. Ekonomik Yapı.....	4
1.3.3. Döviz Rezervi.....	5
1.3.4. Kamu Borcu	5
1.3.5. İran'a Uygulanan Uluslararası Ambargoların/Yaptırımların Ekonomiye Etkileri.....	5
SEKTÖRLER	7
2.1. SEKTÖRLER	7
2.1.1. Tarım ve Hayvancılık.....	7
2.1.2. Sanayi.....	7
2.1.3. Enerji.....	8
2.1.4. Madencilik.....	9
2.1.5. Müteahhitlik Hizmetleri	9
DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	10
3.1. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	10
3.1.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü.....	10
DIŞ TİCARET	12
4.1. DIŞ TİCARET	12
4.1.1. Genel Durum	12
4.1.2. Başlıca Ülkeler İtibariyle İran'ın İthalatı.....	12
4.1.3. Başlıca Ürünler İtibariyle İran'ın İthalatı (Bin Dolar).....	13
4.1.4. Başlıca Ülkeler İtibariyle İran'ın İhracatı.....	13
4.1.5. Başlıca Ürünler İtibariyle İran'ın İhracatı (Bin Dolar).....	14
TÜRKİYE İLE TİCARET	15
5.1. TÜRKİYE İLE TİCARET	15
5.1.1. Genel Durum	15
5.1.2. Türkiye – İran Dış Ticaret Göstergeleri (Bin Dolar).....	15
5.1.3. İran'a İhracatımızda Önemli Ürünler (Bin Dolar).....	15
5.1.4. İran'dan İthalatımızda Başlıca Ürünler (Bin Dolar).....	16
5.1.5. Yürürlükteki Anlaşma ve Protokoller.....	16
KONYA İLE TİCARET	17
6.1. KONYA İLE TİCARETİ	17
6.1.1. Konya – İran 2017 Yılı İhracat Kalemleri (İlk 20 ürün).....	17
6.1.2. Konya- İran 2017 Yılı İthalat Kalemleri	17
6.1.3. Türkiye –İran Yıllara Göre İthalat/ İhracat Rakamları	18
6.1.4. Konya - İran Yıllara Göre İthalat/ İhracat Rakamları.....	18

1.2. GENEL BİLGİLER

1.2.1. Coğrafi Konum

Tarihi İpek Yolu sayesinde eski çağlardan bu yana Avrupa ve Asya'nın kesişme noktasında yer alan İran'ın stratejik konumu, ülkede petrolün keşfi ile daha da önemli hale gelmiştir. Ham petrol taşımacılığının yoğun olarak yapıldığı Umman Körfezi, Basra Körfezi ve Hazar Denizi'ne kıyıları bulunmaktadır. Başkent Tahran'ın denizden yüksekliği (rakımı) 1.200 metredir.

Ülke genelinde kurak ve yarı-kurak iklim hakim olmakla beraber, Hazar Denizi kıyılarında subtropikal iklim görülmektedir.

Engelibeli ve dağlık arazilerin yanı sıra, çöllerle kaplı düzlüklere de sahip olan İran topraklarının %55'i çayır (otlak), %23'ü çöl, %14'ü ekilebilir (arable) alan ve %8'i ormandır.

Kentlerde taşıt emisyonları, rafineriler ve sanayi atıkları kaynaklı olarak hava kirliliği görülmektedir. Ormanlık alanların tahribi, hayvanların aşırı otlatılması, çölleşme, Basra Körfezi'nde petrol kirliliği, sulak arazilerin kuraklaşması, toprağın tuzlanması, içme suyu kaynaklarının yetersizliği, kanalizasyon atıklarının yol açtığı su kirliliği ve sanayi atıklarından doğan kirlenme ülkenin başlıca çevresel sorunlarıdır.

1.2.2. Siyasi ve İdari Yapı

İran'da siyasi parti temelinde bir yapılanma bulunmamaktadır. Siyasi hayatta, partiler yerine daha çok baskı/çıkar grupları olarak adlandırılabilir yapılanmalar rol oynamakta, bu gruplar seçim zamanlarında büyük ittifakların çatısı altında toplanmakta ve seçimlerden sonra tekrar dağılmaktadır.

İran, 31 vilayetten oluşmaktadır. Valiler, İçişleri Bakanının teklifiyle Hükümet tarafından atanmaktadır.

Yargı; yasama ve yürütmeden bağımsız olarak iş görmektedir. Adalet Bakanlığı, yargı ve yürütme erkleri arasındaki koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür. Yargı erkinin işleyişinden, Dini Lider tarafından içtihat verme yetkisine haiz ulema arasından 5 yıllık süre için atanan Yargı Erki Başkanı sorumludur. İran devriminin ardından mevcut Kara Avrupası Hukuk Sistemi, İslâm Hukuku ile birleştirilerek oluşturulan İran hukuk sisteminde, İslâm hukuku daha çok aile hukuku ve ceza hukuku alanlarında uygulanmaktadır.

1.2.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı

Ülke nüfusu 81 milyondur. Kadın (%49,7)-erkek sayısı yarı yarıyadır. Halkın %70,8'i 15-64 yaş grubu ve %23,6'sı 0-14 yaş grubundadır. Nüfus artış oranı %1'dir. (Dünya Bankası-2017)

Nüfusun şehirleşme oranı yaklaşık %74,3'tür (60,3 milyon). Başkent Tahran'ın nüfusu 8,6 milyondur. Kalabalık nüfusa sahip diğer şehirleri sırasıyla; Meşhed ve İsfahan'dır.

Aktif işgücü (labour force) 27,3 milyon olup, işsizlik oranı ise %13,1'dir. Nüfusun 6 yaş üstü okuryazarlık oranı 2016 yılında %88'dir.

1.3. GENEL EKONOMİK DURUM

1.3.1. Temel Ekonomik Göstergeler

	2015	2016	2017	2018*	2019*
Milli Gelir(gsyih-cari fiyatlarla)milyar\$	375	404	431	418	413
Kişi Başı Gelir(gsyih-cari fiyatlarla)dolar	4.723	5.026	5.304	5.085	4.961
GSYİH Büyüme (sabit fiyatlarla) %	-1,6	12,5	4,3	4,0	4,0
Kişi Başı Gelir-Satın Alma Gücü-dolar	17.107	19.256	20.199	21.241	22.320
Enflasyon (tüketici fiyatları ort.) %	11,9	9,1	9,9	12,1	11,5
Nüfus (kişi) milyon	79,4	80,4	81,4	82,3	83,2
İşsizlik/ işgücü %	11	12,4	11,8	11,7	11,6
Toplam Tasarruf/gsyih %	35	37	40	43	43
Toplam Sabit Sermaye Yatırımı/gsyih%	23	21	21	22	23
Toplam Kamu Borcu/gsyih %	42	49	41	54	49
Kamu Bütçe Geliri / gsyih %	12,9	13,5	14,5	14,6	14,7
Kamu Bütçe Gideri / gsyih %	15,8	16	16	15,9	15,9
Döviz rezervi milyar \$	128	120	111	125	143
Dış borç / gsyih %	2,7	2,3	2,0	2,2	2,3
İthalatı (toplam) milyar \$	58	63	73	83	85
İhracatı (toplam) milyar \$	63	84	98	117	114
Petrol & Gaz ihracatı milyar \$	27	50	64	78	74
Cari İşlemler Dengesi milyar \$	1,2	16,2	18,3	29,2	26
Cari İşlemler Dengesi/gsyih %	0,3	4	4,3	7	6,3

IMF-2018

1.3.2. Ekonomik Yapı

Ekonomik geliri esas itibarıyla petrol ve doğalgaz ihracatına dayanmaktadır. Kamu ekonomisinin ve korumacılığın etkin olduğu ülkede son yıllarda özel sektör de gelişme göstermektedir. 1980’li yıllardan beri maruz kaldığı uluslararası yaptırımlar/ambargolar ülke ekonomisinin potansiyelinden az gelişmesine sebep olmuştur.

Söz konusu ambargolar, geçmiş dönemde İran riyalinin aşırı değer kaybetmesine, resmi kur ile piyasa kuru arasındaki farkın büyümesine yol açmıştır. Döviz kurlarında yükselme, fiyatlar genel düzeyinde artışı da beraberinde getirmiştir. Döviz kurundaki yükselme büyük ölçüde ithal girdi ile çalışan İran imalat sektöründe maliyet artışına ve enflasyona sebep olmuştur.

Ayrıca, petrolün uluslararası fiyatının 2014 yılının ikinci yarısından itibaren otuz dolara kadar düşmesi, düşük olan üretim ve ihracatının yanısıra ihracat gelirinin de azalmasına ve dolayısıyla ekonomik büyümenin düşük kalmasına yol açmıştır. Ekonominin son iki yıldır durgunlaşması, bütçe açığı, yükselen işsizlik, değer kaybeden ulusal para, iç finansmanda yaşanan darboğaz ve dış ticaret açığıyla beraber cari işlemler fazlasındaki azalma ekonominin başlıca sorunlarıdır.

Bu çerçevede, ülkenin özkaynak zenginliğine sahip Hükümetin öncelikleri arasında; yüksek enflasyonun kontrol altına alınması, işsizliğin düşürülmesi, mali disiplin ve döviz kurunda istikrarın sağlanması (ve resmi ve piyasa döviz kuru arasındaki farkın azaltılması), (özellikle yabancı sermaye için) yatırım ortamının iyileştirilmesi, finansal kaynaklara/kredilere ulaşımın kolaylaştırılması, özel sektörün ekonomideki payının artırılması, özel sektör yatırımlarının geliştirilmesi suretiyle ekonomik büyümenin (makro-ekonomik istikrarın) sağlanması ve böylelikle sosyal koşulların da düzeltilmesi vardır.

Ancak; İran bankacılık sektörünün küresel bankacılık sistemi ile entegrasyonunun gecikmesi, ambargo sonrası yeni dönemde hızlı ekonomik büyüme için ihtiyaç duyulan doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ve dış ticaretin gelişmesini engellediği değerlendirilmektedir.

IMF'nin 2017 yılı Şubat ayında yayınladığı ülke raporunda, 2016 yılında artmaya başlayan enerji (petrol+gaz) ihracat gelirinin devam eden yıllarda da yükselmeye devam edeceği öngörülmüştür.

İran'ın maruz kaldığı başlıca iç ekonomik sorunlar; özellikle genç nüfusta artan işsizlik, yükselen enflasyon, halkın alım gücünün zayıflaması, Riyal'in döviz karşısında değer kaybetmesidir.

1.3.3. Döviz Rezervi

IMF ülke raporuna göre (2018 mart); İran'ın toplam döviz rezervi 2015, 2016 ve 2017 yıllarında sırasıyla 120 milyar, 110 milyar ve 97 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2018 yılı için öngörülen ise 110 milyar dolardır.

1.3.4. Kamu Borcu

Toplam kamu borcunun milli gelire oranı 2014 yılında yaklaşık %12 seviyesinde iken, 2015 yılında %42'ye yükselmiş, 2017 yılında ise %41 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2018 yılı öngörüsü ise %54'tür.

1.3.5. İran'a Uygulanan Uluslararası Ambargoların/Yaptırımların Ekonomiye Etkileri

1980'li yıllardan itibaren ABD, BM Güvenlik Konseyi ve AB'nin muhtelif (yaptırım/ambargo) kararları neticesinde, bazı ticari malların sevkiyatı ve nükleer faaliyetle ilişkili her tür ekipman ticareti ve yatırımı yasaklanmış, ayrıca İranlı bazı tüzel ve özel kişilerin yurtdışı varlıkları dondurulmuştur. Bu kararlar ile, AB üyesi ülkelerin İran'la yatırım ve mali ilişkileri tamamen yasaklanmıştır. Bu süreç, İran'ın en çok petrol ihracatında dramatik bir düşüşe yol açmıştır. Bu olumsuz durum aynı zamanda döviz girişlerinin azalmasına yol açmıştır.

Son olarak; İran'ın nükleer programına ilişkin olarak İran ile P5+1 ülkeleri (ABD, Rusya, Çin, İngiltere, Fransa, Almanya) arasında 24 Kasım 2013 tarihinde imzalanan geçici Anlaşma 14 Temmuz 2015'te Viyana'da İran ve P5+1 ülkeleri arasında (JCPOA-Ortak Kapsamlı Eylem Planı-KOEP) imzalanmış ve yaptırımlar, istisnalar haricinde, 16 Ocak 2016 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır.

İran'ın nükleer tesisleri Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nun denetimine açılmış, İran nükleer silah yapmamayı taahhüt etmiştir. Anlaşmanın ihlali halinde ise tüm yaptırımların yeniden yürürlüğe girmesi kabul edilmiştir.

Bu çerçevede; finans, bankacılık ve sigorta sektörleri ile enerji ve petrokimya sektörü, gemicilik, gemi inşası, liman işletmeciliğine dair işlemler, altın ve diğer değerli metaller ticaretine yönelik yaptırımlar ile sınai üretimde kullanılan hammaddeler (alüminyum, çelik, kömür) ve yazılım ürünleri ile otomotiv sektörüyle ilgili mal ve hizmetlerin satışı, tedariki ve transferine yönelik yaptırımlar Avrupa Birliği tarafından (ve üçüncü ülkelere yönelik olmak üzere 2018 yılı Ağustos ayına kadar ABD tarafından) uygulamadan kaldırılmıştır.

Avrupa Birliği; hammadde veya yarım halde metallerin transferi ve satışına uygulanan yasaklamayı kaldırmış ancak izne tabi tutmuştur. Keza, yazılım sektörüne ilişkin uygulanan yaptırım da AB tarafından kaldırılmakla birlikte, şayet yazılım nükleer veya askeri sanayide kullanılacak ise izne tabi olacaktır. Ayrıca; AB'nin, İran'a yönelik bazı konulardaki (silah ambargosu, füze teknolojisi, yasaklı kişilerin varlıklarının ve hesaplarının dondurulması, insan hakları ihlali sorumluluğu bulunan kişi ve kuruluşlara yönelik) yaptırımları da devam etmektedir.

Ancak; 8 Mayıs 2018 tarihinde "İran ile Nükleer Anlaşmadan" tek taraflı olarak çekildiğini açıklayan ABD Hükümeti, 2016 yılında KOEP uyarınca (üçüncü ülkeler için) uygulamadan kaldırdığı eski yaptırımları 6 Ağustos ve 4 Kasım 2018 tarihlerinde iki aşamalı olarak tekrar yürürlüğe koyacağını kamuoyuna duyurmuştur.

Bu itibarla; olası denizaşırı etkileri dolayısıyla, İran ile ticaret yapan/yapacak firmaların, AB'nin İran'a yönelik KOEP kapsamında halihazırda uygulamaya devam ettiği yukarıda belirtilen (kısmi) yaptırımları (ürün, şahıs, işlem bağlamında) ve ayrıca 2018 yılı Mayıs ayında KOEP'ten çekildiğini açıklayan ABD'nin tek taraflı olarak ilk aşamasını 7 Ağustos 2018'de tekrar yürürlüğe koyduğu İran yaptırımlarını dikkatle inceleyip değerlendirmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

SEKTÖRLER

2.1. SEKTÖRLER

2.1.1. Tarım ve Hayvancılık

Bir tarım ülkesi de olan İran'da işgücünün yaklaşık dörtte birinin istihdam edildiği tarım sektörüne son yıllarda yapılan yatırımlar, ürün geliştirme, paketlenme ve pazarlama çalışmaları yeni ihrac pazarlarının yaratılmasına olanak tanımıştır. İklim ve toprak çeşitliliği açısından şanslı bir ülke olan İran'da tarımsal üretim, genel olarak ülkenin kuzeyindeki ve batısındaki verimli arazilerde gerçekleştirilmektedir.

Ülkenin başlıca tarım ürünleri; buğday, arpa, mısır, pirinç gibi hububatlar ile şekerpancarı ve şeker kamışı, meyveler (üzüm, elma), narenciye, hurma, fıstık, pamuk ve soğandır. Patates, soyafasulyesi, pirinç ve buğday ile bazı sebze türleri üretiminde ilerleme söz konusudur. Hurma ve fıstık ile bazı sebze ve meyveler ihrac edilmektedir.

Hazar Denizi'nden elde edilen havyar, dünya pazarlarında önemli bir yer almaktadır. Kırmızı ve beyaz et (tavukçuluk, yumurta), bal ve süt sektörü de gelişmektedir.

İran Tarım Bakanlığı verilerine göre, İran'ın gıda ihtiyacının %80'i ülke içinde üretilmektedir. Tarım alanlarının ancak %40'ının düzenli olarak sulanabilmesi, fiyat kontrolleri ve ihracata yönelik sübvansiyonlar, sektördeki üretimi ve rekabeti etkileyen başlıca faktörlerdir.

2.1.2. Sanayi

İran ekonomisinin petrole dayalı yapısının kırılarak sanayi üretiminin çeşitlendirilmesi hedefdir. Sanayi sektörü; petrol, petrokimyasallar, gübreler, otomobil, sodyum hidroksit, tekstil, çimento, çelik vb inşaat malzemeleri, gıda işleme ve metal işleme sektörleri ile halıcılık ve mücevherattır. Sanayi kuruluşlarının yaklaşık yarısı Tahran ve çevresinde yoğunlaşmaktadır.

Orta Doğu'nun en büyük çelik sektörüne sahip olan İran'da (montaja dayalı) otomotiv endüstrisinin yıllarca yüksek vergiler ve kotalar ile dış rekabetten korunması; beraberinde teknolojik yeniliklere uyum, kalite ve maliyet konularında çeşitli sorunları da getirmiştir. Son yıllarda Avrupalı (Renault, Peugeot, Citroen) ve Asyalı yabancı firmaların ortak girişimlerle pazara nüfuz etmesi ve İran'da üretim ve montaj tesisleri kurmaları ile bu sorunlar da aşılmaya çalışılmaktadır.

İran'a yapılan hazır giyim ihracatını zorlaştıran 9 Ekim 2016 tarihli "İran'da Konfeksiyon Ürünleri Satışı Yapan Şirketler İçin Düzenleme Genelgesi" uyarınca, İran'a hazır giyim ihracatı yapmak isteyen yabancı firmaların öncelikle İran'da %20 üretim yapması, bu üretimi zaman içinde belli bir planda artırması ve üretimlerinin %50'sini ihrac etmesi gibi koşulları karşılaması gerekmektedir.

2.1.3. Enerji

İran, yaklaşık 157,2 milyar varil kesinleşmiş petrol rezervi ile dünya petrol rezervlerinin %10,5'üne (Opec'in %13'üne) sahiptir. Venezuela ve Suudi Arabistan'dan sonra dünyanın 3. büyük hampetrol rezervine sahiptir. Dünya genelindeki yeri ise Kanada'dan sonra 4. sıradadır.

Dünya petrol rezervinin yaklaşık %82'si (1,2 trilyon varil) OPEC ülkelerindedir.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Hampetrol rezervi (milyar varil)	157,3	157,8	157,5	158,4	157,2	155,6
Üretim miktarı (1.000 varil/gün)	3,739	3,575	3,117	3,151	3,651	3,867
İhracat miktarı (1.000 varil/gün)	2,102	1,215	1,109	1,081	1,921	2,125
Hampetrol ihracat Değeri (milyar \$)	101	62	53,6	27,3	41,1	52,7

Kaynak: OPEC

İran'ın 11 petrol rafinerisi bulunmaktadır. İşleme kapasitelerine göre; Abadan, Isfahan, Bandar Abbas (2), Tahran, Arak, Tebriz, Shiraz, Kermaşah, Levan ve Mesjidi Süleyman rafinerileridir. Toplam ürün işleme kapasiteleri 1,9 milyon varil/gündür. Rafinerilerinde üretimi yapılan benzin (gasoline) ve gazyağı (kerosene) miktarı 544bin varil/gündür. 2017 yılı petrol ihracatının %64'ü Asya-Pasifik, %36'sı Avrupa ülkelerine yapılmıştır.

Ham petrol rezervlerinin çoğu ülkenin güneybatısında, Irak sınırında ve Basra Körfezi'nde yer almaktadır. Ülke genelindeki petrol sahasının çoğu iyileştirme ve modernizasyon gerektirmektedir.

2017 yılı OPEC verilerine göre, İran'ın kesinleşmiş doğalgaz rezervi ise yaklaşık 34 trilyon m³ ve ihracatı yaklaşık 13 milyar m³ olmuştur. Rezerv zenginliği bakımından dünyada Rusya'dan (51 trilyon m³) sonra 2. sırada yer almaktadır. Üçüncü ülke Katar'dır (24 trilyon m³).

Güney Pars Sahası'nın geliştirilmesine yönelik projenin bazı aşamaları, ihraç edilmek üzere sıvılaştırılmış doğalgaz üretimine ayrılmıştır. Bu saha yabancı sermayeye açılmış ve aşamalar halinde çeşitli uluslararası konsorsiyumlar ile doğalgaz kaynak araştırılması ve geliştirilmesi çalışmaları hızlandırılmıştır. İran, kendi payı üzerinde 28 safhada geliştirme projeleri yürütmekte ve bu amaçla yabancı sermayeyi çekmeye gayret etmektedir.

Doğal gaz, İran'ın enerji tüketiminin yarısını oluşturmaktadır. İran'ın enerji tüketimi (%60) doğalgaz ağırlıklıdır. Hükümet, doğalgaz üretimini ve tüketimini artırmayı planlamaktadır. Doğalgaz rezervleri, ülkenin güneyinde bulunan ve 8–13 trilyon m³ rezerv olduğu tahmin edilen Basra Körfezinde İran ile Katar arasında paylaşılan Güney Pars bölgesindeki “offshore” sahada (%40) yoğunlaşmıştır.

İran, kendi payı üzerinde 28 safhada geliştirme projeleri yürütmekte ve bu amaçla yabancı sermayeyi çekmeye gayret etmektedir. Gerekli yatırımlar yapıp rezervler geliştirildiğinde, İran'ın önemli bir doğal gaz ihracatçısı olması öngörülmektedir.

Elektrik üretiminde kendine yeterliliğe sahip bulunan İran iç şebekelerinde %80 kapasite ile üretimde bulunmaktadır. Mevcut elektrik santrallerini artırma çabasında olan İran'ın elektrik üretim teçhizatı eski olup, bu cihazların revizyonu için yeterli teknolojiye sahip değildir. İran, Anayasasının 44. maddesi ve bu maddenin uygulama kanunu ile hız kazanan özelleştirme hareketi kapsamında elektrik üretiminin büyük bir bölümünü özel sektöre devretmek ve elektrik santrali inşası ile üretim faaliyetlerine yakın bir tarihte son vermek istemektedir. Elektrik santrali inşası için yeterli tecrübe ve donanıma sahip olmayan İran özel sektörünün teknolojik yeterliliğe sahip yabancı firmalarla ortaklık ihtiyacının doğacağı ve ülkemiz firmaları ile önemli bir işbirliği imkanı olacağı tahmin edilmektedir.

İran'ın son yıllarda yenilenebilir enerji konusunda da bazı gayretleri olduğu gözlenmektedir. Bunların en önemlisi ise, güneş enerjisinden yararlanma konusundadır. Güneş panelleri ile enerji üretimi konusunda yabancı firmalar İran ile görüşmeler yapmaktadır. İran üretilen enerjiden alım garantisi vermektedir.

2.1.4. Madencilik

İran ekonomisinin petrole dayalı yapısının kırılarak sanayi üretiminin çeşitlendirilmesi hedefidir. Sanayi sektörü; petrol, petrokimyasallar, gübreler, otomobil, sodyum hidroksit, tekstil, çimento, çelik vb inşaat malzemeleri, gıda işleme (özellikle şeker ve bitkisel yağ üretimi) ve metal işleme sektörleri ile halıcılık ve mücevherattır. Sanayi kuruluşlarının yaklaşık yarısı Tahran ve çevresinde yoğunlaşmaktadır.

İran'a yapılan hazır giyim ihracatını zorlaştıran 9 Ekim 2016 tarihli "İran'da Konfeksiyon Ürünleri Satışı Yapan Şirketler İçin Düzenleme Genelgesi" uyarınca, İran'a hazır giyim ihracatı yapmak isteyen yabancı firmaların öncelikle İran'da %20 üretim yapması, bu üretimi zaman içinde belli bir planda artırması ve üretimlerinin %50'sini ihraç etmesi gibi koşulları karşılaması gerekmektedir.

2.1.5. Müteahhitlik Hizmetleri

Kalifiye işgücü, deneyim ve ileri teknoloji gerektiren doğal gaz ve petrol sektörüne ait inşaatlar dışında, altyapı projelerini yerel firmaların gerçekleştirmesini sağlamak amacıyla, devlet yabancı firmalara spesifik konular dışında proje vermemektedir. Yabancı firmalar daha çok doğal gaz, petrol ve petrokimya sanayi, yol yapım projeleri, turizm sektörüne ait inşaat projeleri ve teknik müşavirlik alanlarında faaliyet göstermektedir.

İran baraj projelerine de önem vermektedir. Bu çerçevede, baraj inşası konusunda tecrübeli ve uluslararası başarılarla sahip firmalar için İran'da iş fırsatları mevcuttur.

Elektrik üretimi konusunda da gelişmiş teknolojiye ihtiyaç duyan İran, mevcut elektrik santrallerinin sayısını artırma çabasıdadır. Elektrik santrali inşası için yeterli tecrübe ve donanıma sahip olmayan İranlı müteahhitlik firmalarının, teknolojik yeterliliğe sahip yabancı firmalarla işbirliği yapması zorunluluğu çerçevesinde önemli iş imkanlarının oluşacağı değerlendirilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

3.1. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

3.1.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Ülkedeki rejim değişikliği sonrasında çiftliklerin, şirketlerin ve bankaların devletleştirildiği ve yabancı sermayenin yasaklandığı İran'da, 4. ve 5. Beş Yıllık Kalkınma Plânları ile birlikte yatırım ortamı iyileştirilerek yabancı sermaye girişinin önü açılmıştır. Kasım 1985'den beri yapılan bazı temel düzenlemeler kapsamında; yabancı şirketlerin İran'da pazarlama ve satış ofisi açmalarına izin verilmiş; 1993 yılında Serbest Bölgeler Kanunu, Haziran 2002'de ise yeni Yabancı Yatırımı Teşvik ve Koruma Kanunu (FIPPA) yürürlüğe girmiştir. FIPPA ile, devletin kararları doğrultusunda ortaya çıkabilecek şirket zararları ile ana sermaye ve kârların yurt dışına transferi devlet garantisi altına alınmıştır.

Yeni Kanun kapsamında yabancı sermayenin bir İran şirketi ile ortaklığı belli bir yüzde ile sınırlandırılmamış, yabancı sermayenin ülkeye giriş ve çıkışında serbest piyasa kurunun geçerli olması garanti altına alınmış, yabancı şirketler için vergiler %60'lardan %20'lere indirilmiş, ayrıca yatırım yapılan bölgelere göre 10–15 yıllık vergi muafiyeti dönemleri öngörülmüştür. Diğer taraftan, yatırımın İranlı bir ortakla gerçekleştirilmesi halinde yatırımın mahiyetine göre %80'ine varan oranlarda İran yatırım mallarının ithalatı, gümrük vergisinden muaf tutulmuştur. Yaklaşık 510 Dolar civarındaki işçi maliyetlerinin 440 Dolar'a kadar olan bölümü vergiden muaf, bu sınırı aşan kısmı ise %10 vergiye tabidir.

Ambargonun kaldırılmasıyla birlikte, doğrudan yabancı yatırımlar sistemindeki liberalleşme sürecinin orta vadede gerçekleşebileceği değerlendirilmektedir.

İran'da yatırımlara verilen önemli teşvikler olmasına rağmen; uygulamada bürokrasinin ağır işlemesi, merkez/yerel kurumlar arasında koordinasyon bulunmaması, muafiyetlerden yararlanılması gibi etkenler yatırımın hayata geçirilmesi konusunda güçlükler yol açmaktadır.

Çalışma ve oturma izni alınmasına yönelik prosedürlerin uzunluğu firmaları zaman bakımından zorlamaktadır. Söz konusu gecikme, genellikle firmaların eksik evrak vermesinden yada başvuruları tek tek yapıp takip etmesinden kaynaklanmakta olup, kurumlaşmış firmalar bu sıkıntıyı daha az yaşamaktadır. Evrakları tam olan bir başvurunun, çalışma izinleri için yaklaşık 3 hafta, ikamet izinleri içinse yaklaşık iki buçuk ay içinde sonuçlanabilmektedir.

Yabancı yatırımlar bakımından önemli bir konu, mahkemelerde alınan kararların uygulanmasında yaşanan sıkıntılardır.

3.1.2. İç Vergi Uygulamaları

İç Vergi uygulamaları kapsamında; KDV, Kurumlar Vergisi, Gelir Vergisi ve Emlak Vergisi uygulanmaktadır.

KDV oranı %9'dur. Bazı temel tüketim ürünleri (temel gıda, ilaç, tarım ürünleri, gübre, tohum) ise KDV'den muaftır.

Kurumlar vergisi oranı %25'tir.

Gelir Vergisi, gerçek kişilerin senelik gelirlerine göre, %0-25'tir. Öte yandan, dört kişilik bir ailenin asgari geçim sınırı (living wage) ise 661 dolar olarak hesaplanmıştır.

Sosyal Güvenlik prim kesinti oranları; çalışandan %7, işverenden %23'tür.

3.1.3. İran'da Ticari Faaliyette Bulunma

İran'da şirket kurulması bürokratik zor bir süreçtir. Dünya Bankası tarafından yapılan bir çalışmaya göre, İran'da firma kuruluş süreci enaz 15 gün sürmektedir. İran (Tahran) 190 ülke içinde; iş yapma kolaylığı açısından 120, yeni bir şirketin faaliyete geçmesi kolaylığı açısından 102. sırada yer almaktadır.

İran'da şirket kuruluşu veya yabancı şirket şube tescili, İran'da faaliyet gösteren avukatlarca yapılmaktadır.

İran'da ticari faaliyette bulunulabilmesi için kurulacak şirketin/şubenin/temsalcilik ofisinin Şirketler Tescili Genel Dairesine (General Office For Companies Registration) kaydının yapılması (tescil edilmesi) ve akabinde İran Ticaret ve Sanayi Odasına üye olunması gerekmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DIŞ TİCARET

4.1. DIŞ TİCARET

4.1.1. Genel Durum

Hâlihazırda Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmayan ve “gözlemci” statüsünde bulunan İran, DTÖ'ye üyelik başvurusunu 19 Temmuz 1996'da gerçekleştirmiş, 26 Mayıs 2005 tarihinde bir çalışma grubu oluşturulmuştur.

İran'ın dış ticaretinde en büyük ortağı Çin'dir.

Diş Ticaret Göstergeleri (Milyar Dolar)

Yıl	İhracat	İthalat
2008	107,9	59,0
2009	65,6	46,4
2010	88,2	54,5
2011	115,6	59,8
2012	89,0	69,7
2013	68,0	63,8
2014	68,2	72,8
2015	41,4	55,4
2016	49,0	55,7
2017	66,3	51,7

Kaynak: Trademap

4.1.2. Başlıca Ülkeler İtibariyle İran'ın İthalatı

İthalatında Çin İran'ın açık farkla en büyük tedarikçisidir. Çin, toplam ithalatının 2016 yılında %30'unu ve 2017 yılında %36'sını sağlamıştır.

Dünya ithalat sıralamasında 2017 yılında 49. sırada yer almıştır.

Ülkeler (ilk 15)	2013	2014	2015	2016	2017
Çin	14,036,645	24,338,486	17,770,107	16,417,273	18,642,027
G. Kore	4,480,816	4,167,300	3,759,073	3,717,344	4,026,924
Almanya	2,495,220	3,224,256	2,330,671	3,027,118	3,410,328
Türkiye	4,192,511	3,886,190	3,664,228	4,966,176	3,259,995
Hindistan	5,433,901	4,404,314	3,126,869	2,412,535	2,601,047
Brezilya	1,609,137	1,439,185	1,666,185	2,232,512	2,559,657
İtalya	1,402,751	1,533,225	1,325,000	1,706,129	1,952,630
Fransa	655,958	599,722	623,310	794,968	1,692,004
Rusya	1,168,616	1,325,514	1,017,214	1,881,772	1,314,796
Hollanda	349,099	512,208	509,945	788,964	1,215,915
Japonya	168,024	251,014	287,376	581,629	878,084
Malezya	995,685	666,950	501,058	521,335	753,018
Belçika	344,080	438,902	442,661	533,268	674,313
Tayvan	646,756	907,937	570,144	649,740	653,907
Ukrayna	793,925	703,423	533,570	705,165	552,654

Kaynak: Trademap

4.1.3. Başlıca Ürünler İtibarıyla İran'ın İthalatı (Bin Dolar)

İthalatında motorlu taşıtlar ve yedek parçaları ile telefonlar ve temel tarım ürünleri başı çekmektedir.

Ürünler (ilk 15)	2013	2014	2015	2016
Binek otomobilleri	3,122,767	3,578,946	2,677,073	2,042,519
Altın (işlenmemiş)	1,881,315	331,577	675,547	1,308,787
Motorlu taşıtların aksam ve parçaları	841,195	1,240,339	1,426,241	1,243,312
Mısır	962,325	1,206,390	948,796	933,406
Telefon cihazları	1,138,126	1,617,233	1,053,100	926,721
Tıbbi ilaçlar	916,457	779,426	666,675	699,373
Hava veya vakum pompaları	550,801	748,149	633,899	653,731
Soya fasulyesi	123,757	160,435	601,317	608,488
Soya fasulyesi küspesi	1,540,251	1,085,863	542,299	539,031
Pirinç	2,504,641	1,372,242	1,147,159	508,876
Demir/alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri	624,530	1,003,287	583,370	463,428
Tıbbi alet ve cihazlar	398,048	450,576	451,551	462,244
Klima cihazları	417,875	656,905	595,679	441,728
İnsan kanı, serumlar, aşılar	326,466	419,805	415,618	436,976
Radar cihazları	34,534	21,684	20,344	428,291

Kaynak: Trademap

4.1.4. Başlıca Ülkeler İtibarıyla İran'ın İhracatı

İhracatında da en büyük alıcısı açık farkla Çin olup, çoğunluğu ham petroldür.

Ülkeler (ilk 15)	2014	2015	2016	2017
Çin	27,503,850	16,057,447	14,827,192	18,544,260
Hindistan	11,246,347	6,225,321	8,253,715	11,057,794
G. Kore	4,578,071	2,361,590	4,639,750	8,013,842
Türkiye	9,833,290	6,096,242	4,699,777	7,492,170
İtalya	585,134	520,571	1,162,059	3,803,090
Japonya	6,177,224	3,251,143	3,330,864	3,564,984
Fransa	81,846	72,977	1,528,638	2,607,491
İspanya	172,839	195,585	998,933	1,742,207
Yunanistan	6,307	13,914	825,181	1,427,776
Tayvan	409,934	336,052	739,390	1,110,008
Hollanda	56,683	41,578	554,423	844,949
Singapur	8,307	9,729	583,137	751,162
Tayland	35,004	91,725	154,208	531,282
Almanya	315,186	279,711	260,152	433,124
Rusya	355,129	261,386	302,550	389,421

Kaynak: Trademap

4.1.5. Başlıca Ürünler İtibariyle İran'ın İhracatı (Bin Dolar)

İran'ın ihracatı sektör olarak petrol ve maden cevherleri ağırlıklıdır. Her iki sektördeki en büyük pazarı Çin'dir. Diğer sektörler; plastikler ve metaller (demirçelik, bakır, alüminyum, çinko, kurşun) grubudur.

İhracatının yaklaşık %65-70'i hidrokarbon grubudur. Ham petrol ihracatının toplam ihracat içindeki payı 2015 ve 2016 yılında sırasıyla %50 ve %63'tür. 2012 yılında 53 milyar dolar seviyesindeki ham petrol ihracatı 2016 yılında 29 milyar dolara kadar gerilemiştir.

Ürünler (ilk 15)	2013	2014	2016	2017
Ham petrol	46,904,434	38,938,377	35,074,461	43,164,638
Polimerler	2,779,800	3,371,858	3,122,644	2,887,026
Akaryakıt	14,785,769	15,931,621	14,696,483	1,598,805
Asiklik alkoller	1,443,484	1,738,944	1,416,525	1,499,200
Demir cevherleri	1,534,367	1,120,022	817,247	1,390,787
Demir/alaşımsız çelikten yarı mamuller	0	148,754	738,133	1,054,485
Gübreler (azotlu veya kimyasal)	926,266	761,071	789,072	700,885
Kabuklu meyve (badem, fındık, ceviz)	1,108,731	1,693,213	1,318,274	655,105
Doğalgaz	2,833,130	4,441,024	5,295,511	595,506
Bakır cevherleri	14,629	31,068	110,989	518,311
Çinko (işlenmemiş)	158,753	150,394	224,741	302,149
Alüminyum (işlenmemiş)	370,974	230,720	179,443	301,476
Petrol koku, asfalt	1,166,107	1,401,681	723,843	274,996
Saf amonyak	223,955	360,105	199,344	245,396
Hidrokarbonlar	1,131,131	1,675,824	1,331,171	237,531

Kaynak: Trademap

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE İLE TİCARET

5.1. TÜRKİYE İLE TİCARET

5.1.1.Genel Durum

İran ile 1996 yılında 1 milyar dolar seviyesindeki dış ticaret hacmi, 2012 yılında yaklaşık 22 milyar dolara ulaşmıştır. Dış ticaret dengesi, Türkiye aleyhine seyretmektedir. 2012 yılından beri düşüş trendi içinde olan ikili ticaret 2016 yılında 9,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 2017 yılında ise ithalat artışından kaynaklanan ticaret artışı söz konusudur.

Türkiye ve İran arasında “Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması (2002)” ile “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (1996)” yürürlüktedir.

5.1.2.Türkiye – İran Dış Ticaret Göstergeleri (Bin Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2008	2.029.760	8.199.689	10.229.449	-6.169.929
2009	2.024.546	3.405.986	5.430.532	-1.381.440
2010	3.044.177	7.645.008	10.689.185	-4.600.831
2011	3.589.635	12.461.532	16.051.167	-8.871.897
2012	9.921.602	11.964.779	21.886.381	-2.043.177
2013	4.192.511	10.383.217	14.575.728	-6.190.706
2014	3.886.190	9.833.290	13.719.480	-5.947.100
2015	3.663.760	6.096.242	9.760.002	-2.432.482
2016	4.966.176	4.699.777	9.665.953	+266.399
2017	3.259.270	7.492.104	10.751.374	-4.232.834
2017 (ocak-temmuz)	1.811.510	4.512.529	6.324.039	-2.701.019
2018 (ocak-temmuz)	1.504.831	4.538.914	6.043.745	-3.034.083

Kaynak:TÜİK

5.1.3.İran’a İhracatımızda Önemli Ürünler (Bin Dolar)

Ürünler (ilk 25)	2015	2016	2017
Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar	112.939	113.383	143.834
Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	83.850	139.775	124.369
Altın (işlenmemiş veya yarı işlenmiş yada pudra halinde)	32.092	1.306.600	111.583
Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı motorlar	39.658	85.734	102.492
Sentetik devamsız lifden iplik (dikiş ipliği hariç) (toptan)	37.513	71.776	88.469
Çinko cevherleri ve konsantreleri	16.479	25.704	71.485
Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar	234	20.745	67.022
Homonize edilmiş tütün ve tütün yerine geçen madde hülusalrı ve esansları	54.621	107.635	64.269
Sadece veya esas itibariyle 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları	24.665	28.279	61.459
Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri vb hijyenik eşya	82.852	60.929	56.861

Dokunmamış mensucat	27.603	49.338	50.365
Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	44.795	44.455	46.178
Mücevherci eşyası ve aksamı	857.622	397.006	46.169
Kağıt, karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	40.269	41.867	44.304
Demir veya çelikten demiryolu ve tramvay hattı malzemesi	8.333	29.662	40.601
Sentetik filament demetleri	24.102	29.593	38.006
Adi metallerden donanım, tertibat vb. eşya	32.115	31.604	37.379
Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	48.803	50.403	37.017
Plastikten diğer plakalar, levhalar, yapraklar, filmler, folyeler	31.267	43.675	36.638
Diğer müstahzar tutkallar, yapıştırıcılar	41.420	43.006	36.551
Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu cihazlar	25.482	33.789	32.811
Sentetik devamsız lifler (taranmış, ileri işlem görmüş)	19.930	20.053	31.982
Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları	13.388	13.292	26.919
Dokunmuş halılar ve diğer yer kaplamaları	7.701	46.055	25.938
Sentetik devamsız lifler (işlem görmemiş)	16.297	16.005	25.727

Kaynak: TradeMap

5.1.4. İran'dan İthalatımızda Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

Ürünler (ilk on)	2015	2016	2017
Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	270.156	218.341	270.521
İşlenmemiş çinko	88.435	94.118	206.636
Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	100.425	41.465	136.643
İşlenmemiş alüminyum	44.902	71.331	135.667
Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	164.306	144.069	135.524
Stiren polimerleri (ilk şekillerde)	18.221	28.435	68.375
Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	3.619	60.068	47.226
Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş)	5.804	15.128	32.923
Asiklik alkoller ve sülfolanmış veya nitrozalanmış türevleri	81.976	51.037	32.796
Bakır döküntü ve hurdaları	16.340	24.101	32.593

Kaynak: TradeMap

5.1.5. Yürürlükteki Anlaşma ve Protokoller

TÜRKİYE-İRAN TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMASI (TTA): Türkiye ve İran arasında 1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) bulunmaktadır. Söz konusu Anlaşma kapsamında, ülkemiz İran'dan 125 sanayi ürününde taviz almış olup, 140 tarım ürününde İran'a tercihli tarife uygulamaktadır.

TÜRKİYE-İRAN İŞ KONSEYİ: 2001 yılında İran Ticaret Sanayiler, Madenler ve Ziraat Odaları (ICCIMA) ile imzalanan anlaşma ile DEİK çatısı altında kurulan DEİK/Türkiye-İran İş Konseyi'nin amacı ikili ekonomik ilişkilere bir ivme kazandırmaktır.

TÜRK TİCARET MERKEZİ-TAHRAN: Türkiye'nin 2023 ihracat stratejisi hedefleri doğrultusunda, değişen rekabet koşullarına ve ihtiyaca uygun olarak ihracatın gelişmesine olanak sağlamak amacıyla hayata geçirilen Türkiye Ticaret Merkezleri projesi ülkemizin hedeflediği ihracat rakamlarına ulaşılması noktasında önemli bir misyon taşımaktadır.

ALTINCI BÖLÜM
KONYA İLE TİCARET

6.1. KONYA İLE TİCARETİ

6.1.1.Konya – İran 2017 Yılı İhracat Kalemleri (İlk 20 ürün)

S.NO.	ÜRÜN	DOLAR
1	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	32.561.844
2	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler	9.745.393
3	Kakao ve kakao müstahzarları	4.458.551
4	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	2.299.460
5	Plastikler ve mamulleri	2.228.220
6	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme	1.835.027
7	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	1.504.480
8	Demir veya çelikten eşya	1.391.767
9	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	736.003
10	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	552.836
11	Şeker ve şeker mamulleri	495.424
12	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları	335.769
13	Eczacılık ürünleri	273.063
14	Adi metallerden aletler, bıçakçı eşyası ve sofrta takımları	225.693
15	Kauçuk ve kauçuktan eşya	187.225
16	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	129.103
17	Demir ve çelik	113.464
18	Sebzeler, meyvalar, sert kabuklu meyvalar ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	89.372
19	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element	86.299
20	Adi metallerden çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	50.948

6.1.2.Konya- İran 2017 Yılı İthalat Kalemleri

S.NO	ÜRÜN	DOLAR
1	Plastikler ve mamulleri	2.751.402
2	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	2.009.255
3	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element	789.287
4	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	218.544
5	Kauçuk ve kauçuktan eşya	188.719
6	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	121.391
7	Cam ve cam eşya	119.140
8	Demir ve çelik	104.155
9	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri,	93.040

	dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	
10	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	86.285
11	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	16.317
12	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	10.374
13	Adi metallere çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	5.600
14	Demir veya çelikten eşya	3.398

6.1.3. Türkiye –İran Yıllara Göre İthalat/ İhracat Rakamları

	2015	2016	2017
İhracat	3.663.759.780	4.966.175.518	3.259.270.095
İthalat	6.096.254.224	4.699.776.693	7.492.104.018

6.1.4. Konya - İran Yıllara Göre İthalat/ İhracat Rakamları

	2015	2016	2017
İhracat	61.767.578	60.469.307	59.702.995
İthalat	7.235.076	3.564.119	6.516.907